

I

(Tájékoztatók)

A BÍRÓSÁG

A BÍRÓSÁG

Értesítés

A nemzeti bíróságok az illetékes nemzeti hatóságok közvetítésével 1996-ban megkapták a Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárásról számukra készített tájékoztatót. Mivel ez a tájékoztató a gyakorlatban hasznosnak bizonyult, a Bíróság a tapasztalatok fényében naprakésszé tette azt, és indokoltnak tartja annak közzétételét az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

TÁJÉKOZTATÓ

A nemzeti bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásról

(2005/C 143/01)

1. Az előzetes döntéshozatali eljárási rendszer az Európai Unió jogának alapvető intézménye, amelynek célja olyan eszköz nyújtása a nemzeti bíróságok számára, amely biztosítja e jog egységes értelmezését és alkalmazását valamennyi tagállamban.
2. Az Európai Közösségek Bírósága hatáskörrel rendelkezik az Európai Unió jogának értelmezésére és a másodlagos jogi aktusok érvényességére vonatkozó előzetes döntés meghozatalára. Ezt az általános hatáskört az EK-Szerződés 234. cikke és egyes pontosan meghatározott esetekben más jogszabályok ruházzák a Bíróságra.
3. Mivel az előzetes döntéshozatali eljárás a Bíróság és a nemzeti bírák közötti együttműködésen alapul, hatékonyságának biztosítása érdekében célszerűnek tűnik az alábbi tájékoztató anyagnak a nemzeti bíróságok részére történő rendelkezésre bocsátása.
4. E kötelező erővel nem rendelkező gyakorlati tájékoztató célja iránymutatást adni a nemzeti bíróságoknak az előzetes döntéshozatali eljárás célszerűsége tekintetében, és adott esetben segítséget nyújtani a Bíróság elé terjesztendő kérdések megfogalmazásához és benyújtásához.

A Bíróság szerepe az előzetes döntéshozatali eljárásban

5. Az előzetes döntéshozatali eljárásban a Bíróság feladata a közösségi jog értelmezése vagy az érvényességéről való döntés, azonban nem feladata e jognak az alapeljárás alapját képező tényállásra történő alkalmazása, mert erre a nemzeti bíróságnak van hatásköre. Nem tartozik a Bíróság hatáskörébe az alapeljárásban felmerült ténykérdések elbírálása, és nem határozhat a nemzeti jogszabályok értelmezése, illetve alkalmazása vonatkozásában jelentkező véleménykülönbség tárgyában sem.

6. A Bíróság a közösségi jog értelmezéséről vagy érvényességéről dönt, célja a jogvita megoldása szempontjából hasznos választ adni; a kérdést előterjesztő bíróság feladata levonni a válaszból a következtetéseket, adott esetben eltekintve a szóban forgó nemzeti szabály alkalmazásától.

A Bírósághoz kérdést előterjesztő határozat

A kérdés előterjesztője

7. Az EK-Szerződés 234. cikke és az Euratom-Szerződés 150. cikke értelmében minden olyan tagállami bíróság, amely bírósági határozattal záruló eljárásban hoz döntést, főszabály szerint terjeszthet kérdést előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé. A bíróság fogalmát – a közösségi jog önálló fogalmaként – a Bíróság értelmezi.

8. Ugyanakkor az EK-Szerződés harmadik részének IV. címe – vízumok, menekültügy, bevándorlás és a személyek szabad mozgására vonatkozó egyéb politikák – alá tartozó területen, nevezetesen a bírósági joghatóság és a bírósági határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása területén, az intézmények által hozott jogi aktusok esetében az EK-Szerződés 68. cikke értelmében kizárólag a végső fokon eljáró bíróságok terjeszthetnek előzetes döntéshozatalra kérdést a Bírósághoz.

9. Az Európai Unióról szóló szerződés 35. cikkének megfelelően a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén az intézmények által hozott jogi aktusok esetében kizárólag azon tagállamok bíróságai terjeszthetnek előzetes döntéshozatalra kérdést a Bíróság elé, akik elfogadták a Bíróság hatáskörét; minden tagállam maga határozza meg, hogy a Bírósághoz fordulás lehetősége valamennyi bírósága vagy csak a végső fokon eljáró bíróságai számára áll nyitva.

10. Nem szükséges, hogy az eljárásban résztvevő felek terjesszék elő a kérdést; a tagállami bírót az hivatalból is megteheti.

Az értelmezésre vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem

11. Valamennyi érintett bíróság **hatáskörrel** rendelkezik a közösségi jog bármely szabályának értelmezésére vonatkozó kérdést terjeszteni a Bíróság elé, amennyiben úgy ítéli meg, hogy ez az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez szükséges.

12. Ugyanakkor az a bíróság, amelynek határozatai ellen a belső jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, főszabály szerint **köteles** értelmezési kérdésével a Bírósághoz fordulni, kivéve, amennyiben az adott kérdésben már van kialakult ítélkezési gyakorlat (és az esetleges új tényállás nem támaszt valós kétséget ezen ítélkezési gyakorlat alkalmazásának lehetőségére vonatkozóan), vagy ha a közösségi jogi szabály helyes értelmezése egyértelmű.

13. Így egy olyan bíróság, amelynek határozatai ellen van jogorvoslati lehetőség, maga is dönthet a közösségi jog helyes értelmezéséről és az általa megállapított tényállásra történő alkalmazásáról, különösen ha úgy ítéli meg, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján az számára kellően egyértelmű. Ugyanakkor az előzetes döntéshozatalra utalás különösen hasznosnak bizonyulhat az eljárás megfelelő szakaszában akkor, ha a közösségi jog unióbeli egységes értelmezése szempontjából közérdekű, új értelmezési kérdéstről van szó, vagy ha a meglévő ítélkezési gyakorlat nem tűnik alkalmazhatónak egy merőben új tényállásra.

14. A nemzeti bíróság feladata annak ismertetése, hogy a kért értelmezésre mennyiben van szüksége az ítélete meghozatalához.

Az érvényesség megítélésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem

15. A nemzeti bíróságok az előttük felhozott érvénytelenségi kifogást elutasíthatják, de kizárólag a Bíróság nyilváníthat közösségi jogi aktust érvénytelenné.

16. Valamennyi nemzeti bíróság **köteles** tehát kérdést terjeszteni a Bíróság elé, ha kétségei merülnek fel egy közösségi jogi aktus érvényességére vonatkozóan, megjelölve azokat az okokat, amelyek miatt úgy ítéli meg, hogy a közösségi jogi aktus érvénytelen lehet.

17. Mindazonáltal, amennyiben komoly aggály merül fel a Közösség olyan jogi aktusának érvényessége tekintetében, amelyen egy belső jogi aktus alapul, a nemzeti bíró kivételesen és ideiglenesen felfüggesztheti ez utóbbi alkalmazását, illetve egyéb erre vonatkozó ideiglenes intézkedést hozhat. Ebben az esetben a bíró köteles érvényességre vonatkozó kérdést terjeszteni a Bíróság elé, megjelölve azokat az okokat, amelyek miatt a közösségi jogi aktust érvénytelennek tartja.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés előterjesztésének időpontja

18. Amennyiben a nemzeti bíróság úgy ítéli meg, hogy határozatának meghozatalához egy vagy több értelmezési, illetve érvényességi kérdés vonatkozásában szükséges dönteni, kérdést terjeszthet előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé; ugyanis ő van leginkább abban a helyzetben, hogy megítélje, az eljárás mely szakaszában célszerű egy ilyen kérdés előterjesztése.

19. Ugyanakkor kívánatos, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés előterjesztésére az eljárás olyan szakaszában kerüljön sor, amikor a bíró képes a probléma ténybeli és jogi hátterének meghatározására, annak érdekében, hogy a Bíróság rendelkezzen valamennyi olyan adattal, amely adott esetben annak ellenőrzéséhez szükséges, hogy a közösségi jog alkalmazandó-e az alapeljárásban. A hatékony igazságszolgáltatás érdekében is kívánatos lehet, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés előterjesztésére csak egy kontradiktórius vitát követően kerüljön sor.

Az előzetes döntéshozatalra utalás formája

20. Az a határozat, amellyel a nemzeti bíró előzetes döntéshozatalra terjeszti elő a kérdést, az ügyre alkalmazandó nemzeti eljárási szabály által lehetővé tett bármely határozati formát öltheti. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy ez az az irat, amely a Bíróság előtti eljárás alapját képezi, valamint hogy a Bíróságnak rendelkeznie kell minden olyan adattal, amely lehetővé teszi számára a nemzeti bíróságnak történő hasznos válasz adását. Emellett, kizárólag a lefordított előzetes döntéshozatal iránti kérelmet küldik meg azon érdekelteknek, akik észrevételt tehetnek a Bíróságnál, nevezetesen a tagállamoknak és az intézményeknek.

21. A kérelem lefordításának szükségessége annak egyszerű, világos és pontos, a felesleges adatoktól mentes megfogalmazását igényli.

22. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem hátterének megfelelő ismertetéséhez általában körülbelül tíz oldalnál többre nincs szükség. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak lényegre törőnek, ugyanakkor kellően teljesnek kell lennie, valamint tartalmaznia kell valamennyi releváns adatot annak lehetővé tétele érdekében, hogy a Bíróság, valamint az észrevételek előterjesztésére jogosult érdekeltek megérthessék az alapeljárás ténybeli és jogi hátterét. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak:

- röviden ismertetnie kell a jogvita tárgyát, valamint a megállapított releváns tényeket, vagy legalább az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés alapját képező tényállást;
- be kell mutatnia az esetlegesen alkalmazandó nemzeti rendelkezések tartalmát, és adott esetben meg kell jelölnie a vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlatot, feltüntetve minden esetben annak pontos hivatkozását (például hivatalos lap vagy egy adott határozatok tára oldalszámát; esetlegesen internetes honlapra történő hivatkozást);

- a lehető legpontosabban meg kell jelölnie az adott ügyben releváns közösségi rendelkezéseket;
- ismertetnie kell azokat az okokat, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes közösségi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére vonatkozóan, valamint azt a kapcsolatot, amelyet felállít e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között;
- adott esetben össze kell foglalnia az alapeljárásban résztvevő felek releváns érvelésének lényegét.

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat egyes pontjainak vagy bekezdéseinek olvasása, és a rájuk történő hivatkozás megkönnyítése érdekében célszerű azokat számozással ellátni.

23. Végezetül, a kérdést előterjesztő bíróság röviden jelezheti az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasza vonatkozó álláspontját, ha úgy ítéli meg, hogy azt ki tudja alakítani.

24. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek vagy kérdéseknek az előzetes döntéshozatalra utaló határozat elkülönülő és világosan meghatározható részében kell szerepelnie vagy szerepelniük, általában annak elején vagy végén. A kérdéseknek a kérelem indokolásának ismertetésére történő hivatkozás nélkül is érthetőnek kell lenniük, amely indokolás ugyanakkor a megfelelő értelmezéshez szükséges hátteret biztosítja.

Az előzetes döntéshozatalra utalás hatásai a nemzeti eljárásra

25. A Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés általában a nemzeti eljárás – a Bíróság döntéshozataláig történő – felfüggesztését eredményezi.

26. Ugyanakkor a nemzeti bíró továbbra is hatáskörrel rendelkezik biztosítási intézkedések meghozatalára, különösen az érvényesség megítélésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem esetében (lásd a fenti 17. pontot).

A költségek és a költségmentesség

27. A Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárás ingyenes, és a Bíróság nem határoz az alapügy feleinek költségei vonatkozásában; a nemzeti bíróság feladata erről határozni.

28. Ha a fél rászorultsága vagy ha a nemzeti szabályok lehetővé teszik, a kérdést előterjesztő bíróság költségmentességet engedélyezhet e félnek különösen a Bíróság előtt felmerülő képviseleti költségek fedezésére. Maga a Bíróság is engedélyezhet ilyen költségmentességet.

A nemzeti bíróság és a Bíróság közötti iratváltások

29. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot és a releváns dokumentumokat (nevezetesen adott esetben az ügy iratait, esetlegesen másolati példányban) a nemzeti bíróság ajánlott küldeményként, közvetlenül küldi meg a Bíróságnak (postacím: Greffe de la Cour de justice des Communautés européennes, L-2925 Luxembourg, tel. +352 4303-1).

30. A határozat kihirdetéséig a Bíróság Hivatala a nemzeti bírósággal kapcsolatban marad, s megküldi számára az eljárási iratok másolati példányait.

31. A Bíróság határozatát szintén megküldi a nemzeti bíróságnak. Kívánatos, hogy a nemzeti bíróság tájékoztassa a Bíróságot határozatának az alapügyben való alkalmazásáról, illetve – adott esetben – megküldje az ügyet befejező döntését.